

Projekt

z dnia 16 stycznia 2025 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W SOSNOWCU**

z dnia ..... 2025 r.

w sprawie uchwalenia Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Sosnowcu na lata 2025 – 2027

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 107 ze zmianami) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2025 r. poz. 49)

Rada Miejska w Sosnowcu:

§ 1. Uchwała Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Sosnowcu na lata 2025 – 2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sosnowca.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej

Anna Jedynek - Rykała

Program
Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej
w Sosnowcu
na lata 2025 - 2027

*Dziecko chce być dobre. Jeśli nie umie – naucz.
Jeśli nie wie – wytłumacz. Jeśli nie może – pomóż.*

Janusz Korczak

Spis treści:

- I. Wprowadzenie
- II. Diagnoza i charakterystyka pieczy zastępczej w Sosnowcu
- III. Organizowanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w drodze do samodzielności
- IV. Podsumowanie działań rozwoju pieczy zastępczej w latach 2022-2024
- V. Analiza SWOT
- VI. Adresaci Programu
- VII. Realizatorzy Programu
- VIII. Cel główny Programu
- IX. Cele szczegółowe Programu
- X. Wskaźniki ewaluacji Programu
- XI. Limity rodzin zastępczych zawodowych oraz plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej
- XII. Źródła finansowania
- XIII. Zakończenie

I. Wprowadzenie

Rodzina jest najlepszym, naturalnym środowiskiem życia i wychowania dziecka. W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych ustanawiana jest piecza zastępcza. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacja pieczy zastępczej spoczywa m.in. na jednostkach samorządu terytorialnego, a zadania te winny być realizowane w oparciu o 3-letnie programy rozwoju pieczy zastępczej. Prezydent Miasta Sosnowca wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej Zarządzeniem Nr 863 z dnia 7 października 2011 r. W celu sprawnej realizacji ww. zadania w Ośrodku funkcjonuje Dział ds. Rodzin, a w jego strukturze powołano Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Ponadto na terenie miasta funkcjonuje 10 placówek opiekuńczo – wychowawczych, które sprawują opiekę nad dziećmi powyżej 10 roku życia. Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Sosnowcu na lata 2025-2027 stanowi kontynuację działań realizowanych w ramach dotychczasowego Programu Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Dyspozycję do przyjęcia przedmiotowego programu zawiera art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Program wyznacza najważniejsze założenia lokalnej polityki w zakresie pieczy zastępczej, przedstawiając kierunki działań w trzyletniej perspektywie czasowej.

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczenia dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Zasadniczym celem programu jest tworzenie nowych i wspieranie istniejących form pieczy zastępczej, zapewnienie opieki zastępczej dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej, zapewnienie optymalnego wsparcia dla rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających, a także pomoc dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą.

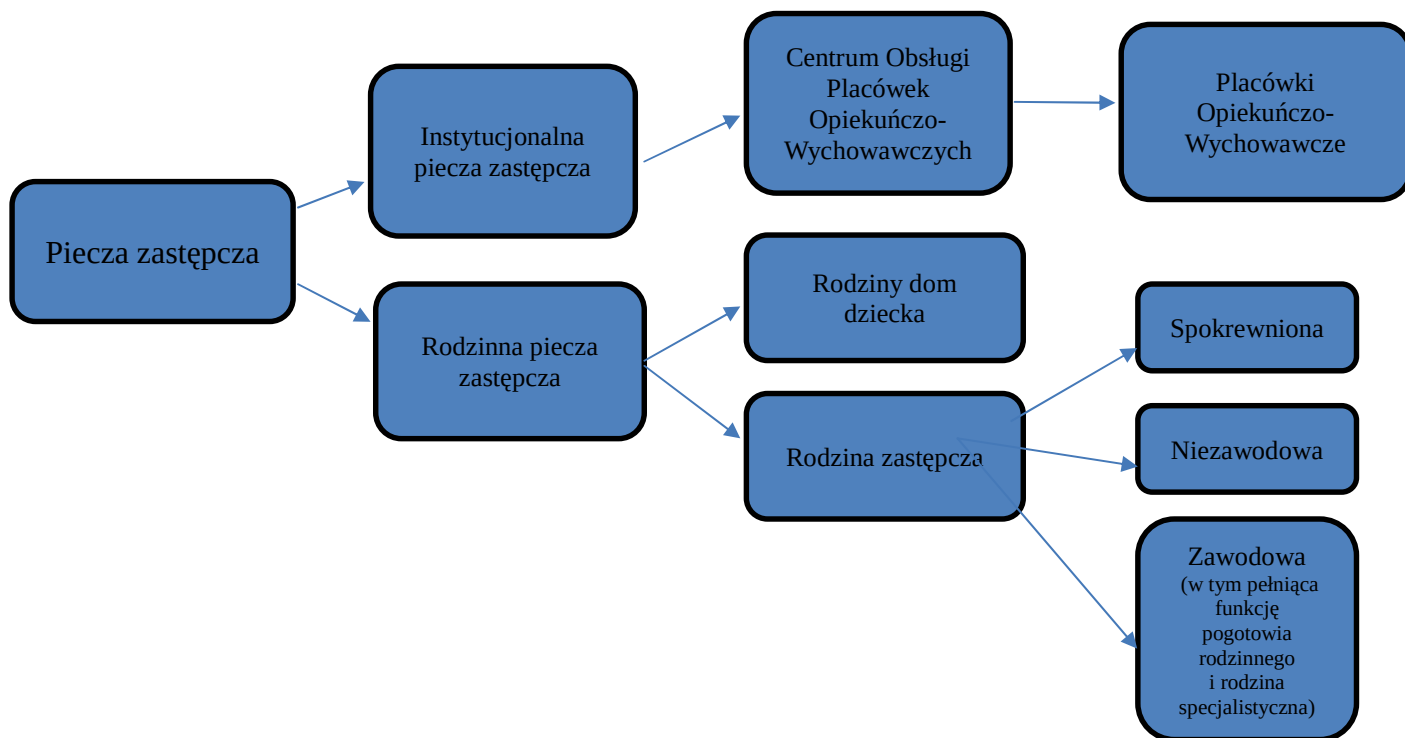
W latach 2022-2024 działania rozwoju pieczy realizowane były w oparciu o „Program Rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Sosnowcu na lata 2022-2024”, przyjęty uchwałą Nr 861/LI/2021 Rady Miejskiej w Sosnowcu. W ciągu tych trzech lat prowadzono w mieście działania mające na celu tworzenie warunków do skutecznego rozwoju pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na formy rodzinne, podnoszenie standardu opieki nad dzieckiem przebywającym w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej, świadczenie usług w zakresie pieczy, organizowanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy w drodze do samodzielności.

II. Diagnoza i charakterystyka pieczy zastępczej w Sosnowcu

Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz sprawowanie pieczy zastępczej od dnia 1 stycznia 2012 r. reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z preambułą ustawy, jej podstawowym celem jest:

- 1) Dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności.
- 2) Dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Diagram 1. Formy pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie własne DR

Opiekę instytucjonalną, w mieście realizuje Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (COPOW) w strukturach których funkcjonuje:

- 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1, ul. Mjr Piwnika Ponurego 9
- 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 2, ul. 3 Maja 5/6-9
- 3) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 3, ul. Niwecka 22/I/15
- 4) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 5, ul. 3 Maja 5/5
- 5) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 6, ul. Warszawska 6A/1
- 6) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 7, ul. Stanisława Małachowskiego 36/11
- 7) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 8, ul. Dęblińska 1/2
- 8) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 9, ul. Koszalińska 51
- 9) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 10, ul. Koszalińska 53
- 10) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 11, ul. Niwecka 22/I/16

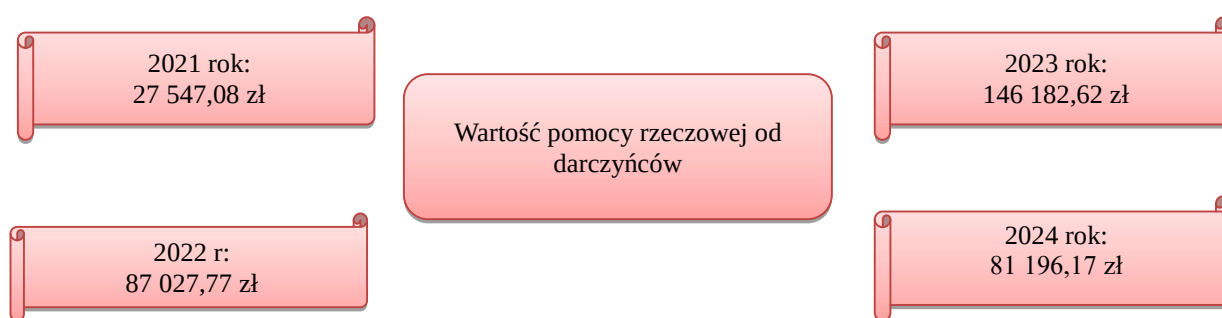
W Sosnowcu funkcjonuje 10 Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych, które dysponują łącznie 118 miejscami dla dzieci powyżej 10 roku życia. Ważnym przedsięwzięciem było oddanie w 2022 r. do użytku 3 nowych mieszkań dla wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza nr 6 została przeniesiona do mieszkania przy ul. Warszawskiej 6a/1, które zabezpiecza 14 miejsc. Jest to lokal mieszkalny o łącznej powierzchni użytkowej 245,05 m². Z kolei Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza nr 8 mieści się obecnie przy ul. Dęblińskiej 1/2 i zabezpiecza 14 miejsc dla dzieci. Jest to lokal mieszkalny o łącznej powierzchni użytkowej 166,13 m². Obydwa mieszkania zostały zaadaptowane i przystosowane ze środków zewnętrznych do potrzeb dzieci i młodzieży.

Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza nr 7 zajęła lokal przy ulicy ul. Małachowskiego 36/11 o powierzchni użytkowej 93,20 m² i zamieszkuje w niej 9 wychowanków. Koszty adaptacji mieszkania zostały pokryte z budżetu miasta.

W codziennym funkcjonowaniu placówki podejmują trud opieki i wychowania dzieci porzuconych, skrzywdzonych, obciążonych zdrowotnie i emocjonalnie. Egzystowanie ich w małych lokalach mieszkalnych to jeden z filarów indywidualizacji dziecka, wsparcia i pomocy oraz wyrabiania nawyków w samodzielnym życiu społecznym. Standardy, które osiągnęły placówki opiekuńczo – wychowawcze w ciągu ostatnich lat to bardzo dobry przykład przejścia z modelu zbiorowego wychowania do bardziej kameralnych form instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rokrocznie działalność placówek wspierają darczyńcy. Na rzecz placówek przekazywano m.in. drobne wyposażenie, meble, sprzęt AGD, artykuły żywnościowe, artykuły szkolne oraz artykuły higieny osobistej.

Diagram 2. Wartość pomocy rzeczowej przekazanej na rzecz instytucjonalnej pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie własne DR

We wrześniu 2024 r. Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych (COPOW) rozpoczęło realizację projektu w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 pn. „Wsparcie dzieci i młodzieży z Placówek Opiekuńczo -Wychowawczych w Sosnowcu”. Projekt współfinansowany jest w ramach Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+) dla Priorytetu: FESL.07.00-Fundusze Europejskie dla społeczeństwa dla Działania: FESL.07.07 - Wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej. Projekt będzie realizowany przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Sosnowcu w latach 2024-2027.

Celem projektu jest pomoc dla dzieci i młodzieży przebywających w Placówkach Opiekuńczo - Wychowawczych w Sosnowcu poprzez aktywizację społeczną, zapewnienie dzieciom kompleksowych świadczeń dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb oraz odpowiedniej do sytuacji opieki psychologicznej, pedagogicznej i terapeutycznej, a także rozwijanie potencjału i zainteresowań wychowanków. Dodatkowo 4 pracowników weźmie udział w szkoleniu dotyczącym przeciwdziałania dyskryminacji i uwzględniania specyficznych potrzeb osób narażonych na dyskryminację ze względu na cechy prawnie chronione. Zaplanowane działania projektowe to m.in. trening umiejętności społecznych, dogoterapia, terapia psychologiczna, kurs prawa jazdy oraz rozwój potencjału i zainteresowań wychowanków zgodnych z ich faktycznymi potrzebami.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodziny spokrewnione** – gdzie opiekę i wychowanie nad dzieckiem przejmują członkowie rodziny dziecka, będący wstępniymi (dziadkowie, pradiadkowie) lub rodzeństwem,

- 2) **rodziny niezawodowe** – tworzone przez małżeństwo lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w tym przez osoby z dalszej rodziny lub też niespokrewnione z dziećmi,
- 3) **rodziny zawodowe** (w tym rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne) tworzone przez małżeństwo lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim,
- 4) **rodzinne domy dziecka** – tworzone przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim.

W Sosnowcu zatrudnionych jest 15 koordynatorów rodzinnej pieczy, 5 psychologów, którzy obejmują swoim wsparciem 390 rodzin zastępczych, w tym rodzinnych domów dziecka (**stan na 30.06.2024 r.**). Zgodnie z wymogami ustawowymi koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin. Zatrudnienie w tym zakresie dostosowane jest do rzeczywistych potrzeb.

Tabela nr 1. Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

	Liczba dzieci umieszczonych			
	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
W rodzinach zastępczych spokrewnionych	206	197	201	206
W rodzinach zastępczych niezawodowych	63	65	74	80
W rodzinach zastępczych zawodowych	38	26	32	40
W rodzinnych domach dziecka	40	53	54	64
W instytucjonalnej pieczy zastępczej	113	111	106	116

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Zgodnie z założeniami ustawowymi system pieczy zastępczej ma na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom - w przypadkach niemożności sprawowania opieki przez rodziców. W ciągu ostatnich lat zwiększyła się liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Aby prawidłowo sprawować opiekę nad dziećmi, organizator rodzinnej pieczy zastępczej podnosi standardy systemu opieki i dba o jego ciągły rozwój. Na bieżąco pozyskuje nowe rodziny zastępcze.

W grudniu 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zorganizował szeroko zakrojoną kampanię społeczną promującą rodzicielstwo zastępcze „Otwórz serce - daj dom” pod patronatem Prezydenta Miasta Sosnowiec. Kampania działała głównie w mediach społecznościowych m.in. na Facebooku, Instagramie, YouTube, Twitterze. Utworzono również stronę internetową <http://www.otworzsercedajdom.pl/>, nagrano profesjonalne spoty/filmy reklamowe

promujące rodzicielstwo zastępcze. Przygotowano również reportaż dot. rodzicielstwa zastępczego, który wraz ze spotem reklamowym został wyemitowany w Telewizji TVP 3. Dzięki szeroko zakrojonej promocji kampania osiągnęła ogólnopolski zasięg.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kontynuował kampanię „Otwórz serce – daj dom” w 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

Dla zapewnienia ciągłości funkcjonowania pieczy i możliwości stałego umieszczenia dzieci w nowych rodzinach zastępczych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi we własnym zakresie szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze. Szkolenia oparte są na autorskim programie psychologów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, zatwierdzonym przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Wymiar szkolenia obejmuje 80 godzin, z czego 10 godzin przypada na praktyki w rodzinie zastępczej zawodowej. Zajęcia odbywają się w systemie weekendowym i opierają się na wykładach, warsztatach, pracy w grupie oraz treningu. Część treningowa składa się z 2-dniowego spotkania/praktyk w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, a część specjalistyczna z warsztatów poświęconych tematyce zgodnej z programem szkolenia, obejmującej m.in. kwestie prawne dotyczące pieczy zastępczej, finansowanie pieczy oraz kwestie związane z etyką, wychowaniem i psychologią.

Tabela nr 2. Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
	Ilość	Ilość	Ilość	Ilość
Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe	19	59	28	11
Kandydaci na rodziny zastępcze zawodowe lub rodzinne domy dziecka	2	0	1	5
Razem	21	59	29	16

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Znaczący wzrost liczby kandydatów w 2022 r. wynika z faktu powrotu wielu jednostek, urzędów, placówek oświatowych i sądów do pracy, która we wcześniejszych latach była ograniczona z uwagi na pandemię. W związku z powyższym wiele spraw w sądzie zostało odwieszonych, zapadały rozstrzygnięcia w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i następowało kierowanie kandydatów na szkolenia w celu uzyskania kwalifikacji na rodzinę zastępczą niezawodową.

Liczba umieszczanych dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej na przełomie ostatnich lat wskazuje na ciągłą potrzebę poszukiwania kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodzinnego domu dziecka.

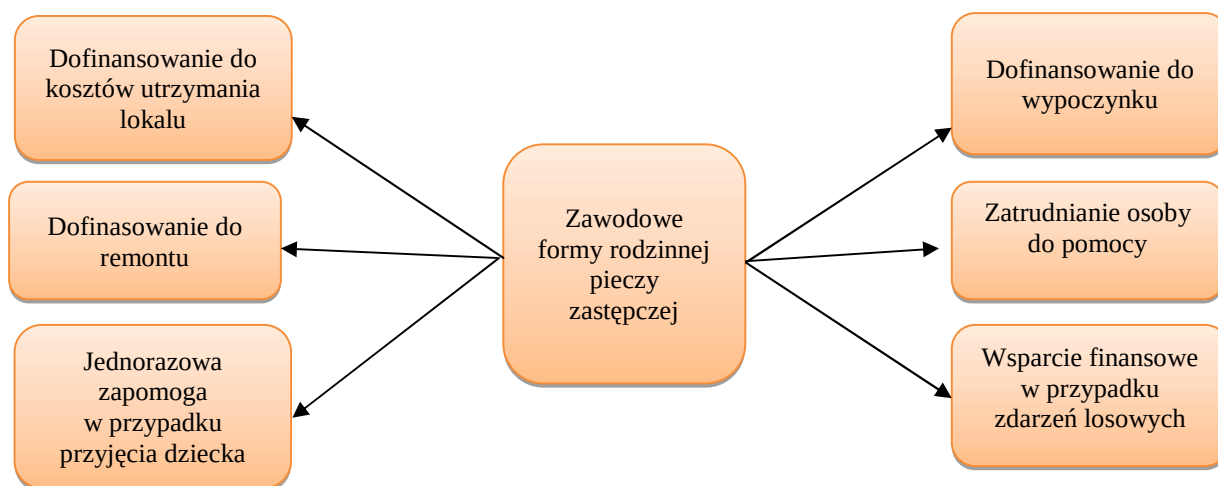
Tabela nr 3. Zawodowe formy rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

Zawodowe formy rodzinnej pieczy zastępczej	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
	Ilość	Ilość	Ilość	Ilość
Zawodowe rodziny zastępcze	8	7	9	11
Zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	3	2	3	3
Rodzinny dom dziecka	6	7	8	9
Razem	17	16	20	23

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa minimalną wysokość wydatków obligatoryjnych dotyczących utrzymania dziecka w rodzinie, a także wynagrodzenia zawodowych rodzin zastępczych. Wskazuje również świadczenia fakultatywne, które mogą zostać przyznane rodzinie.

Diagram 3. Wsparcie dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka

Źródło: Opracowanie własne DR

Podejmowane przez miasto inicjatywy w zakresie propagowania rodzinnej pieczy zastępczej i polepszania warunków jej sprawowania polegają między innymi na wypłacie nie tylko świadczeń obligatoryjnych ale także świadczeń fakultatywnych dla rodzin zastępczych.

Zawodowstwo rodzin zastępczych polega na tym, że rodzina zastępcza jest profesjonalnym rodzinnym środowiskiem dla przyjętego dziecka. Oprócz kryteriów, jakie powinni spełniać kandydaci na rodzinę zastępczą, osoby ubiegające się o założenie rodziny zawodowej lub rodzinnego domu dziecka muszą posiadać szczególne predyspozycje psychofizyczne, doświadczenie i umiejętność pracy z dziećmi o szczególnych potrzebach. Muszą też ukończyć specjalistyczne szkolenia. Za sprawowanie opieki nad dzieckiem rodziny te pobierają wynagrodzenie. Miasto Sosnowiec na bieżąco wspiera rodziny stale podnosząc oraz waloryzując ich wynagrodzenie.

Tabela nr 4. Wynagrodzenie zawodowych formy rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

Wynagrodzenie w zawodowych formach rodzinnej pieczy zastępczej	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Rodziny zastępcze zawodowe	2710,95 zł	3210,95 zł	4100,00 zł	5100,00 zł od czerwca 2024 r. –5681,40 zł
Rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	3361,58 zł	3861,85 zł	5084,00 zł	6324,00 zł od czerwca 2024 r. – 7044,94 zł
Rodzinne dom dziecka	2710,95 zł	3210,95 zł	4100,00 zł	5100,00 zł od czerwca 2024 r. – 5681,40 zł

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Istotnym problemem rodzin zastępczych jest ich sytuacja finansowa. Wiele rodzin zastępczych przeżywa trudności finansowe, które związane są z dużymi wydatkami na dziecko, zwłaszcza w początkowym okresie pobytu dziecka w rodzinie. Dużym obciążeniem są też koszty leczenia, rehabilitacji, wyrównywania deficytów rozwojowych dziecka. Dlatego tak ważne jest wsparcie finansowe dla dzieci i rodzin. Ważną decyzją w mieście było podniesienie wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka, przyznawanie świadczeń fakultatywnych np. w formie dofinansowania do wypoczynku, dofinansowania do remontu. Miasto na wniosek rodziny zastępczej przyznaje osoby do pomocy nie tylko w formie obowiązkowej, ale także i w szczególnych sytuacjach przyznaje również w formie fakultatywnej np. w przypadku niepełnosprawności dziecka. Dzięki temu wsparciu rodziny zapewniają lepszą opiekę dzieciom.

Ponadto zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka od lipca 2024 r. zostały objęte wsparciem w formie dodatku motywacyjnego (w wysokości 1000 zł miesięcznie) wynikającego z rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024–2027”.

Poniżej przedstawiono liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych i rodzinnych domach dziecka funkcjonujących dla miasta Sosnowiec w poszczególnych latach.

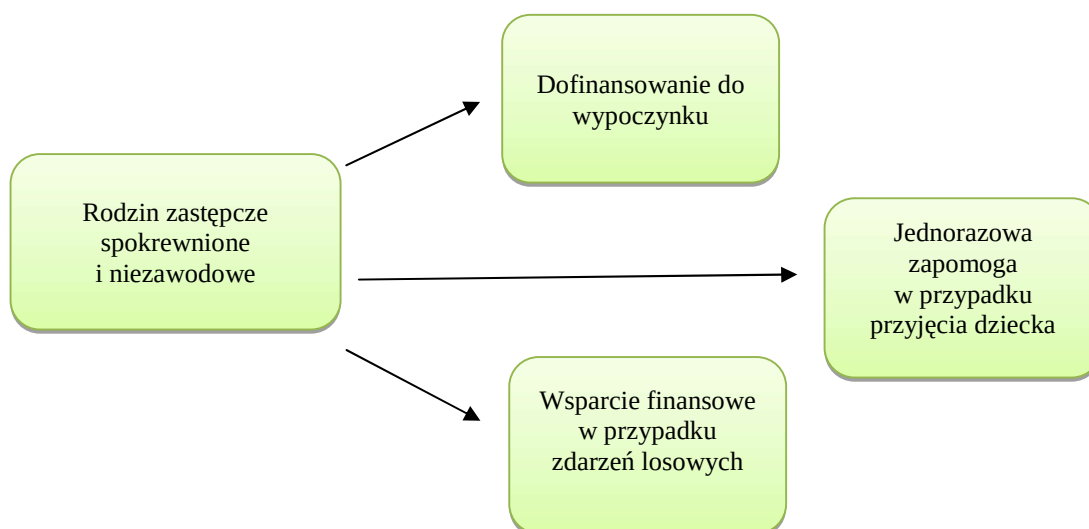
Tabela nr 5. Liczba dzieci umieszczonych w zawodowych rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

Umieszczenia	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
W zawodowych rodzinach zastępczych	38	26	32	40
W rodzinnych domach dziecka	40	53	54	64
Razem	78	79	86	104

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Największą grupę rodzin zastępczych stanowią rodziny spokrewnione z dzieckiem. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach spokrewnionych w latach 2021-2024 nie ulegała istotnym zmianom (por. tabela nr 1). Rodziny te odgrywają szczególną rolę w systemie pieczy zastępczej, ponieważ zapewniają dziecku opiekę w środowisku bliskim jego rodzinie biologicznej. Dziecko pozostaje w rodzinie, co pomaga mu zachować poczucie bezpieczeństwa i przynależności. Bliskość z krewnymi umożliwia łatwiejsze nawiązywanie relacji i minimalizuje traumę wynikającą z rozłąki z rodzicami biologicznymi. Miasto Sosnowiec wspiera spokrewnione i niezawodowe rodziny zastępcze w formie świadczeń fakultatywnych.

Diagram 4. Wsparcie fakultatywne dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych

Źródło: Opracowanie własne DR

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w Polsce od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. Według danych większość dzieci trafia do rodzinnej pieczy zastępczej, ale znaczącą rolę odgrywa również instytucjonalna piecza

zastępcza, która zapewnia opiekę dla dzieci powyżej 10 roku życia. Ciągły napływ dzieci do pieczy powoduje przeciążenie systemu i braki w rodzinach zastępczych. Problem napływu dzieci do pieczy zastępczej wymaga wieloaspektowego podejścia, które uwzględnia zarówno potrzeby dzieci, jak i wsparcie rodzin.

Tabela nr 6. Napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

Napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Z rodziny biologicznej	39	34	48	24
Z pieczy instytucjonalnej	12	3	3	3
Inne (np. umieszczenie ze szpitala, okno życia)	3	4	7	2
Razem	54	41	58	29

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

W przeważającej większości dzieci w rodzinach zastępczych umieszczane są z powodu bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemocy, uzależnienia od alkoholu. Często przyczyny te występują jednocześnie.

Pojedyncze przypadki umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych dotyczą takich sytuacji, jak:

- 1) długotrwała lub ciężka choroba (choroba nowotworowa, choroba psychiczna) oraz niepełnosprawność (głównie intelektualna),
- 2) pólseroctwo (jeden z rodziców nie żyje, a drugi nie wykazuje zainteresowania dzieckiem lub nie ma pełnej władzy rodzicielskiej albo matka dziecka zmarła, a ojcostwo nie zostało ustalone),
- 3) sieroctwo – rodzice biologiczni nie żyją,
- 4) pozostawienie dziecka w szpitalu po urodzeniu,
- 5) pobyt jednego lub obojga rodziców za granicą.

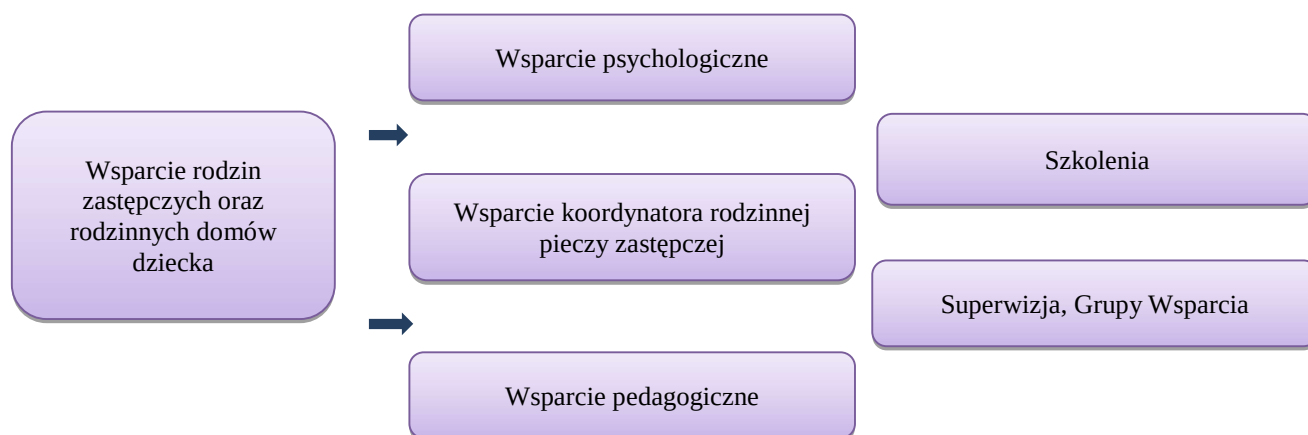
Większość rodziców dzieci umieszczonych w pieczy ma trudne warunki materialne, w tym mieszkaniowe, co zwykle jest wynikiem bezradności, uzależnień oraz złego funkcjonowania w sferze życia społecznego i zawodowego. Osoby te mają duży opór przed dokonaniem zmian w swoim życiu pomimo oferowanej pomocy m.in. ze strony pracownika socjalnego, asystenta rodziny i kuratora rodzinnego.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej wiąże się z ograniczeniem lub odebraniem praw rodzicielskich przez sąd z uwagi na występowanie przyczyn rzutujących na bezpieczeństwo dziecka, takich jak m.in. rażące zaniedbania wychowawcze, niezaspakajanie podstawowych potrzeb dziecka, nieodpowiedzialne zachowanie zagrażające zdrowiu i życiu dziecka (np. libacje alkoholowe z udziałem dzieci, pozostawianie małego dziecka bez opieki).

Problemy wychowawcze wynikające z historii życia dziecka mają swoje źródło przede wszystkim w doświadczeniu krzywd, jakich dzieci doznały ze strony naturalnych rodziców.

Z uwagi na problemy z jakimi dzieci trafiają do pieczy zastępczej organizator zapewnia oprócz wsparcia finansowego pomoc dla dzieci i rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka.

Diagram 5. Wsparcie dla dzieci i rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka

Źródło: Opracowanie własne DR

Po zawiązaniu rodziny zastępczej, rodzinie zastępczej przydziela się koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sosnowcu zatrudnionych jest 15 koordynatorów, z których każdy ma pod opieką do 15 rodzin zastępczych. Koordynator odwiedza rodziny minimum 2 razy w miesiącu (w zależności od potrzeb kontakt może być częstszy). Do zadań koordynatora należy również przygotowywanie planu pomocy dziecku we współpracy z rodziną zastępczą i asystentem rodziny oraz zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin adopcyjnych. Koordynatorzy kontaktują się również ze szkołami lub przedszkolami, do których uczęszczają dzieci z rodzin zastępczych. Na wniosek koordynatorów placówki oświatowe sporządzają opinie o funkcjonowaniu dzieci w placówkach oraz współpracy z ich opiekunami.

Co pół roku (lub w przypadku dzieci do 3 roku życia – co 3 miesiące) koordynator sporządza dla właściwego sądu rodzinnego ocenę sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej, zawierającą opis aktualnej sytuacji małoletniego, analizę metod pracy z dzieckiem, modyfikację planu pomocy dziecku oraz zasadność dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Każdorazowo koordynator posilkuje się opiniami rodziny zastępczej, rodziców biologicznych, asystenta rodziny, placówek oświatowych. We wszystkich przypadkach ocena sytuacji dziecka dokonywana jest na posiedzeniach z udziałem pedagoga, psychologa, koordynatora, asystenta, rodziny zastępczej, rodziców biologicznych dziecka (jeśli nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej), przedstawiciela ośrodka adopcyjnego.

Koordynator dokonuje również oceny rodziny zastępczej. Pierwsza ocena dokonywana jest nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie, kolejna ocena po roku od sporządzenia pierwszej, a następne nie rzadziej niż co 3 lata. W przypadku dwóch negatywnych ocen rodziny zastępczej, do sądu kierowany jest wniosek o rozwiązanie rodziny zastępczej. Koordynator podejmuje też natychmiastowe działania w przypadku otrzymania sygnałów o nieprawidłowym funkcjonowaniu rodziny zastępczej: w pierwszej kolejności powiadamia sąd oraz kuratora o zmianie sytuacji w rodzinie zastępczej, natomiast rodzina zastępcza uzyskuje wsparcie pedagoga lub psychologa, zmierzające do naprawy sytuacji. Gdy podjęta interwencja nie przynosi oczekiwanych rezultatów, kierowany jest wniosek do sądu o rozwiązanie rodziny zastępczej.

W celu ułatwienia rodzinom zastępczym sprawowania swej roli, są one obejmowane różnymi formami wsparcia, m.in. szkoleniami, specjalistycznym poradnictwem psychologicznym, pedagogicznym. Rodziny mają też okazję do regularnych spotkań i wymiany doświadczeń w ramach grupy wsparcia, a także możliwość korzystania z psychoterapii indywidualnej lub też superwizji. W ramach pracy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej prowadzone są również zajęcia dla dzieci z rodzin zastępczych, a także trening umiejętności wychowawczych dla rodzin zastępczych spokrewnionych.

Jak pokazują poniższe dane widoczny jest spadek liczby dzieci powracających do rodziców biologicznych. Rodzice dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej mogą wnioskować do sądu rodzinnego o przywrócenie im władzy rodzicielskiej, jeśli ustali przyczyny dla których sąd zaingerował w jej zakres. Mimo udzielanej pomocy ze strony różnorodnych instytucji pomocowych, pracowników socjalnych, asystentów, rodzice bardzo często nie wykazują zaangażowania i chęci odzyskania swoich dzieci.

Tabela nr 7. Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Dzieci powracające do rodziców biologicznych	17	13	17	4
Dzieci przeniesione do specjalistycznych placówek	4	2	1	1
Dzieci przysposobione	19	17	6	2
Razem	40	32	24	7

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Spadek liczby dzieci przysposabianych wynika głównie z długotrwałych i skomplikowanych procedur prawnych (sądowych) związanych z uregulowaniem sytuacji dziecka oraz zmniejszenia liczby kandydatów zainteresowanych adopcją.

Większość rodzin preferuje adopcję niemowląt lub małych dzieci, co zmniejsza szanse adopcyjne dzieci starszych, rodzeństw oraz dzieci z niepełnosprawnościami, które stanowią dużą część oczekujących na przysposobienie.

Tabela nr 8. Odpływ dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Dzieci powracające do rodziny biologicznej	13	13	27	7
Dzieci, które zostały przeniesione do rodzinnej pieczy zastępczej	6	6	3	0
Pełnoletni wychowankowie, którzy powrócili do rodziny biologicznej	5	7	3	0

Pełnoletni wychowankowie, którzy założyli własne gospodarstwo domowe	3	15	19	7
---	---	----	----	---

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

III. Organizowanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w drodze do samodzielności

Proces usamodzielnienia wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej rozpoczyna się na rok przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę usamodzielnianą i w zależności od sytuacji życiowej wychowanka, może trwać najpóźniej do 26 roku życia.

Osoba usamodzielniana to ta, która osiągnęła pełnoletność przebywając na podstawie postanowienia sądu w pieczy zastępczej – rodzinnej lub instytucjonalnej.

Wychowanek co najmniej na rok przed osiągnięciem pełnoletności wskazuje osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia, a co najmniej miesiąc przed ukończeniem 18 roku życia sporządza wspólnie z opiekunem Indywidualny Program Usamodzielnienia przy wsparciu koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownika placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Indywidualny Program Usamodzielnienia pozwala szczegółowo zaplanować dalszą drogę życiową i edukacyjną usamodzielnianego wychowanka, a tym samym zobowiązuje go do realizacji zawartych w nim etapów. Każdą zmianę swojej sytuacji, a przede wszystkim edukacyjną usamodzielniany wychowanek jest zobowiązany zgłosić opiekunowi w celu wprowadzenia odpowiednich zmian do Programu. Dzięki temu pracownik socjalny może zaproponować odpowiednie formy pomocy dla wychowanka pieczy zastępczej. Na przykład w sytuacji, kiedy osoba zadeklaruje, że będzie kontynuowała naukę, a nie wywiąże się z tego, nie będzie mogła korzystać z pomocy finansowej na kontynuowanie nauki. Wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia na terenie miasta Sosnowiec mogą skorzystać z różnych form wsparcia, m.in. z pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki, pomocy na zagospodarowanie, pobytu w mieszkaniu treningowym.

Tabela nr 9. Formy wsparcia pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba wychowanków objętych procesem usamodzielniania	136	127	121	104
Liczba wychowanków objętych procesem usamodzielniania, którym udzielono pomocy pieniężnej na:				
usamodzielnienie	25	16	28	14
kontynuowanie nauki	120	118	108	97
zagospodarowanie	24	28	34	15
zapewnienie schronienia w mieszkaniu treningowym	19	21	27	18

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

Osoby usamodzielniane opuszczające pieczę zastępczą, muszą zmierzyć się z szeregiem problemów i trudności, takich jak zerwane więzi z rodzicami a nawet rodzeństwem, brakiem mieszkania, brakiem pracy, brakiem umiejętności poruszania się na rynku pracy oraz załatwiania spraw w różnego rodzaju instytucjach. W związku z tym, wspiera się pełnoletnich wychowanków pieczy w celu prawidłowego ich funkcjonowania.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2021-2023 realizował projekt konkursowy współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego „*Tyle wsparcia w całym mieście*”, w którym wzięło udział 42 wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Młodzież w wieku od 18 do 25 lat uczestniczyła w indywidualnych spotkaniach z coachem, indywidualnym spotkaniu z doradcą ds. reintegracji zawodowej, w warsztatach na temat obowiązujących przepisów, umiejętności załatwiania spraw urzędowych, treningu kompetencji społecznych, treningu kompetencji rodzicielskich, kursie języka angielskiego, warsztatach profilaktyki uzależnień oraz kursie prawa jazdy kat. „B”. W ramach projektu wychowankowie otrzymali również wsparcie finansowe.

Od czerwca 2024 r. Ośrodek realizuje projekt konkursowy „Trudny start, lepsza przyszłość”, (współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027) w ramach którego wsparcie otrzymuje m.in. młodzież w wieku od 17 do 26 roku życia.

Celem projektu jest rozwój usług społecznych wspierających wychowanków placówek w osiągnięciu samodzielności oraz pomocy w procesie stabilizacji życiowej. Działania projektowe polegają m.in. na treningu kompetencji społecznych, treningu kompetencji rodzicielskich, warsztatach z profilaktyki uzależnień, indywidualnych lekcjach języka angielskiego/niemieckiego, kursie prawa jazdy, psychoterapii indywidualnej i pracy z coachem. Działania te zmierzają do poprawy jakości usamodzielnienia w zakresie wsparcia młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej, która po opuszczeniu placówek będzie przebywać na terenie Miasta Sosnowiec. Projekt realizowany będzie do 31.05.2028 r.

IV. Podsumowanie działań rozwoju pieczy zastępczej w latach 2022-2024

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej stale podnosił standardy systemu opieki nad dzieckiem przebywającym w pieczy i dbał o prawidłowy rozwój pieczy zastępczej. Podejmowano szereg działań takich jak:

1. Organizowanie kampanii społecznych promujących rodzicielstwo zastępcze.
2. Prowadzenie szeroko zakrojonej promocji rodzicielstwa zastępczego (m.in. artykuły w prasie, w mediach lokalnych, w TV, reklamy w radiu eM, banery, ulotki, rollupy, plakaty na przystankach i autobusach, współpraca z kościołem tj. informacja o poszukiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze znajdowała się również na parafialnych tablicach ogłoszeń).
3. Udział i organizacja wydarzeń w mieście mających na celu poprawę wizerunku pieczy zastępczej (organizacja pikników, festynów, mikołajek, dni dziecka, meczy charytatywnych, wernisaży).
4. Organizowanie prelekcji w placówkach oświatowych dotyczących pieczy zastępczej.
5. Organizowanie konkursów w placówkach edukacyjnych w zakresie poszerzania świadomości nt. rodzicielstwa zastępczego.
6. Nagranie 5 profesjonalnych filmów reklamowych zachęcających do zostania rodzicem zastępczym.
7. Prowadzenie naboru kandydatów na rodziny zastępcze i postępowań kwalifikacyjnych.
8. Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze.
9. Organizowanie i finansowanie szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

10. Zapewnienie wsparcia dla rodzin w osobie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pedagoga oraz psychologa.
11. Zapewnienie wsparcia dla rodzin zastępczych poprzez organizację grupy wsparcia, superwizji, rodzin pomocowych i wolontariuszy.
12. Zapewnienie wsparcia dla rodzin i usamodzielnianych wychowanków mające na celu podnoszenie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych.
13. Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa oraz pomocy prawnej w szczególności z zakresu prawa rodzinnego dla rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.
14. Przekształcanie rodzin zastępczych w zawodowe formy pieczy zastępczej.
15. Finansowanie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.
16. Finansowanie wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rodzinach zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domach dziecka.
17. Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i w rodzinnym domu dziecka.
18. Dofinansowanie do wypoczynku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka.
19. Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo.
20. Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.
21. Przyznawanie środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego rodzinom zawodowym lub rodzinnym domom dziecka.
22. Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku zamieszkiwanym przez rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinny dom dziecka.
23. Pokrywanie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.
24. Adaptacja i przekazanie lokalu z zasobów miasta dla rodziny zastępczej.
25. Oddanie do użytku 3 nowych lokali dla placówek opiekuńczo – wychowawczych.
26. Wsparcie rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków w pozyskiwaniu mieszkań z zasobów gminy.
27. Współpraca ze środowiskiem lokalnym i instytucjami oraz organizacjami działającymi na rzecz dzieci.
28. Pozyskiwanie darczyńców dla instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.
29. Udział w projektach finansowanych ze źródeł zewnętrznych.
30. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej poprzez organizowanie i finansowanie szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
31. Organizowanie superwizji kadr realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
32. Zapewnienie zatrudnienia odpowiedniej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Dzięki szeroko zakrojonej kampanii społecznej „Otwórz serce - daj dom”, organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej udało się podpisać umowy z nowymi rodzinami zastępczymi oraz rodzinnymi domami dziecka.

Tabela 10. Liczba podpisanych umów na rodziny zastępcze zawodowe i rodzinne domy dziecka w latach 2021-2024 (stan na dzień 30.06.2024 r.)

Podpisanie umów na pełnienie funkcji	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Rodziny zastępczej zawodowej	1	0	3	3
Rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego	1	0	1	0
Rodzinnego domu dziecka	0	1	2	1
Razem	2	1	6	4

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DR

V. Analiza SWOT

Przy zastosowaniu techniki analitycznej, jaką jest analiza SWOT, zostały uporządkowane informacje na temat funkcjonującego w Sosnowcu systemu pieczy zastępczej. Celem przeprowadzonej analizy jest określenie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze pieczy zastępczej na terenie miasta Sosnowca.

Tabela nr 11. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań zapobiegających umieszczeniom dzieci poza rodziną biologiczną. 2. Zaawansowane działania organizacyjne sprzyjające pomocy rodzinom zastępczym: <ol style="list-style-type: none"> 1) wyznaczenie na organizatora opieki zastępczej podmiotu mającego duże doświadczenie w pracy z rodzicami zastępczymi i uzupełnienie go o nową kadrę wyspecjalizowanych pracowników, 2) dobre warunki lokalowe, 3) dostępność – praca osób zajmujących się pomocą rodzinom zastępczym zorganizowana w systemie czasu zadaniowego, 4) dobrze przygotowana kadra specjalistów (psycholodzy, pedagodzy, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej) – możliwość prowadzenia wszechstronnych form pracy z rodziną 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słaba materialna kondycja rodzin sosnowieckich, wynikająca m.in. z bezrobocia, niestabilnej sytuacji ekonomicznej rodzin. 2. Powszechny model rodziny to tzw. mała rodzina (rodzice + dzieci). Negatywne postrzeganie w społeczeństwie rodzin wielopokoleniowych, wielodzietnych. 3. Niewystarczająca liczba miejsc zabezpieczających potrzeby dzieci wymagających umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej – ograniczona liczba kandydatów na rodziny zastępcze, w tym zawodowe. 4. Brak osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej – brak ogólnopolskich kampanii społecznych promujących pieczę zastępczą. 5. Zbyt mała liczba ośrodków sprawujących opiekę nad dziećmi ze schorzeniami lub upośledzeniami (np.

<p>(poradnictwa, grup wsparcia, warsztatów szkoleniowych).</p> <p>3. Możliwość szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze bezpośrednio przez pracowników organizatora pieczy zastępczej, bez konieczności zlecenia tego zadania podmiotom zewnętrznym.</p> <p>4. Dobra współpraca podmiotów zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym.</p> <p>5. Wdrożony system zabezpieczenia noworodków pozostawionych przez matki na oddziałach położniczych.</p> <p>6. Dobra współpraca z pracownikami ośrodka adopcyjnego na terenie miasta oraz z wojewódzkim ośrodkiem adopcyjnym.</p> <p>7. Wsparcie pełnoletnich osób opuszczających zastępcze formy opieki, m.in. poprzez zamieszkanie w mieszkaniach treningowych, dostęp do specjalistów: pedagoga, psychologa, radcy prawnego.</p> <p>8. Stałe podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych – prowadzenie szkoleń, grup wsparcia.</p>	<p>autyzm, niepełnosprawność intelektualna).</p> <p>6. Zbyt mała w stosunku do potrzeb liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.</p>
<p>Pozytywne zewnętrzne uwarunkowania – szanse</p>	<p>Zewnętrzne warunki negatywne – zagrożenia</p>
<p>1. Propagowanie rodzicielstwa zastępczego – zapoczątkowanie długofalowych zmian w świadomości społecznej.</p> <p>2. Rozpoczęcie procesu traktowania funkcji opiekuna zastępczego jako profesji (wynagrodzenie, szkolenia).</p> <p>3. Możliwość pozyskiwania wsparcia ze źródeł zewnętrznych: udział w projektach zewnętrznych, dostęp do funduszy unijnych.</p> <p>4. Wykorzystanie zainteresowania mediów w kampaniach promujących rodzinne formy pieczy zastępczej.</p>	<p>1. Ubożenie niektórych grup rodzin, szczególnie w obszarach poindustrialnych.</p> <p>2. Trudności związane z wykonywaniem zadań rodziny zastępczej (praca przez całą dobę, dekonstrukcja rodziny związana z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej, konieczność pracy z dzieckiem z trudnościami i jego biologicznymi rodzicami).</p> <p>3. Niechęć przed umieszczeniem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (rodzice biologiczni łatwiej akceptują umieszczenie dzieci w placówce, gdyż nie stanowi ona „konkurencji” dla rozwoju więzi).</p> <p>4. Niewystarczająca edukacja społeczna w zakresie rodzicielstwa zastępczego. Brak pozytywnych wzorców wychowania rodzinnego.</p> <p>5. Brak osób chętnych do pełnienia funkcji rodzica zastępczego.</p> <p>6. Zmienność przepisów prawa w obszarze pieczy zastępczej – konieczność modyfikacji prowadzonych działań.</p>

VI. Adresaci Programu

Program adresowany jest do:

- 1) dzieci wymagających czasowej opieki poza swoją rodziną naturalną,
- 2) kandydatów na rodziny zastępcze,
- 3) rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka,
- 4) rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych,
- 5) pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

VII. Realizatorzy Programu

Głównym realizatorem programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sosnowcu oraz Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych.

Program wdrażany będzie przy wsparciu instytucji, organizacji, służb i środowisk wspierających rodzinę, m.in. instytucji systemu pomocy społecznej, placówek oświatowych, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, sądów rodzinnych, mediów.

VIII. Cel główny Programu

Głównym celem programu jest rozwijanie lokalnego systemu pieczy zastępczej, skoncentrowanego na zapewnieniu dziecku pozbawionemu opieki rodziców biologicznych optymalnych warunków rozwojowych, które mogą gwarantować rodzinne formy opieki: rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka. W obszarze tym kładzie się nacisk na promocję, pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka.

Działania w ramach programu projektowane są z myślą o dziecku, jego prawach i możliwości bezpiecznego wzrastania w warunkach rodzinnych.

IX. Cele szczegółowe Programu

Wspieranie działań na rzecz powstawania profesjonalnych form rodzinnej pieczy zastępczej (rodzin zastępczych zawodowych, rodzinnych domów dziecka). Planowane działania będą realizowane w okresie trzyletnim obejmującym lata 2025-2027, zgodnie z poniższą tabelą.

Cel strategiczny				
Rozbudowa i wsparcie systemu pieczy zastępczej				
Lp.	Zadanie	Realizator i partnerzy	Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
1.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych	MOPS	Rozmowy z potencjalnymi kandydatami	Wzrost liczby chętnych do przyjęcia dzieci do rodziny w ramach pieczy zastępczej
2.	Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych	MOPS	Szkolenie kandydatów na nowe rodziny zastępcze	Wzrost liczby osób, które ukończyły szkolenie

3.	Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych niezawodowych	MOPS	Doszkalanie kandydatów na nowe rodziny zastępcze zawodowe, rodzinne domy dziecka	Wzrost liczby zawodowych form pieczy zastępczej
4.	Objęcie rodzin zastępczych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	MOPS	Zatrudnianie odpowiedniej liczby koordynatorów adekwatnie do potrzeb	Wsparcie rodziny zastępczej
5.	Zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy psychologicznej, pedagogicznej i prawnej - adekwatnie do potrzeb	MOPS	Pomoc udzielana przez specjalistów zatrudnionych w MOPS	Wsparcie rodziny zastępczej zgodnie z potrzebami rodziny
6.	Tworzenie i promowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych	MOPS	Organizacja grupy wsparcia	Uczestnictwo w grupie wsparcia
7.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności wychowawcze	MOPS KIS	Treningi kompetencji wychowawczych	Uczestnictwo potrzebujących rodzin
8.	Organizowanie i finansowanie szkoleń dla rodzin zastępczych	MOPS NGO inne instytucje	Organizacja szkoleń	Podniesienie poziomu wiedzy
9.	Wzmacnianie więzi i budowanie właściwych postaw oraz umiejętności opiekuńczo – wychowawczych	MOPS COPOW	Organizacja spotkań dzieci z rodzicami biologicznymi oraz rodzeństwem	Powroty do rodzin naturalnych
10.	Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych z zakresu profilaktyki alkoholowej, przeciwdziałania narkomanii i używania substancji psychoaktywnych, profilaktyki przeciwdziałania przemocy	MOPS Gmina COPOW NGO	Objęcie wsparciem potrzebujących rodzin i dzieci	Podniesienie poziomu wiedzy, kształtowanie pozytywnych nawyków
11.	Wsparcie w problemach emocjonalnych, zaburzeniach zachowania,	Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne	Udzielenie wsparcia potrzebującym przez specjalistów	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla dzieci

	trudnościach w nauce		zatrudnionych w poradniach	
12.	Wsparcie dzieci w formie korepetycji	MOPS Zewnętrzni korepetytorzy	Zaangażowanie wolontariuszy przy odrabianiu lekcji z dziećmi	Uzupełnienie braków edukacyjnych
13.	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu	MOPS	Wsparcie funkcjonujących rodzin poprzez organizację lub finansowanie warsztatów z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu	Zmniejszenie liczby rodzin zastępczych rezygnujących z pełnienia swej funkcji
14.	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i w rodzinnym domu dziecka	MOPS	Dla każdego dziecka zgodnie z obowiązującymi przepisami	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia
15.	Dofinansowanie do wypoczynku dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka	MOPS	Zapewnienie środków na wypłatę świadczeń fakultatywnych	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia
16.	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo	MOPS	Zapewnienie środków na wypłatę świadczeń fakultatywnych	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia
17.	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub	MOPS	Zapewnienie środków na wypłatę świadczeń fakultatywnych	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia

	okresowo			
18.	Przyznawanie środków pieniężnych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym	MOPS	Wsparcie dla rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia
19.	Przyznawanie i finansowanie świadczeń na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego	MOPS	Wsparcie dla rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka	Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych
20.	Finansowanie wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka	MOPS	Wg zawartych umów	Zapewnienie odpowiedniego wynagrodzenia
21.	Finansowanie wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rodzinach zastępczych zawodowych i rodzinnych domach dziecka	MOPS	Wg zawartych umów	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla rodzin
22.	Przydział mieszkań z zasobów gminy dla rodzin spokrewnionych i niezawodowych	MOPS Gmina	Wsparcie rodzin w uzyskaniu mieszkania z zasobów gminy – wsparcie w trybie szczególnym zgodnie z obowiązującą Uchwałą Rady Miasta	Polepszenie warunków mieszkaniowych funkcjonujących rodzin zastępczych w szczególności spokrewnionych i niezawodowych
23.	Inicjowanie działań zmierzających do minimalizowania okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej	MOPS COPOW Sąd Ośrodki Adopcyjne	Pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka; współpraca z kuratorami,	Skrócenie czasu pobytu dzieci w pieczy zastępczej; wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych lub kierowanych do adopcji

			pracownikami socjalnymi, asystentami, pracownikami ośrodków adopcyjnych; stały monitoring sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej; praca z rodziną biologiczną dziecka na rzecz jego powrotu do rodziny	
Cel strategiczny				
Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej				
1.	Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kadr realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej	MOPS COPOW	Zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadania, pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych; udział w darmowych szkoleniach	Doskonalenie poziomu i jakości profesjonalnego wsparcia świadczonego w ramach pieczy zastępczej
2.	Wdrożenie systemu superwizji pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracowników COPOW	MOPS COPOW	Zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadania oraz pozyskiwanie środków z funduszy zewnętrznych; nawiązanie współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami, fundacjami realizującymi darmowe superwizje	Podniesienie jakości usług świadczonych przez koordynatorów oraz pracowników placówek
3.	Zapewnienie nowoczesnych, specjalistycznych i dostosowanych do zachodzących zmian form pracy z dzieckiem	MOPS COPOW	Szkolenie pracowników w zakresie wprowadzania nowoczesnych, specjalistycznych	Dostosowanie się do zachodzących zmian społeczno- edukacyjno-technologicznych

	i rodziną		i dostosowanych do zachodzących zmian form pracy z dzieckiem i rodziną	
Cel strategiczny Rozwój pieczy zastępczej				
1.	Wsparcie działań na rzecz rozwoju aktywnych form spędzenia czasu wolnego dzieci i młodzieży umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	MOPS COPOW Gmina	Organizowanie różnorodnych form spędzenia czasu wolnego dzieci i młodzieży (np. wyjścia do kina, na kręgle)	Podniesienie poziomu aktywności wychowanków instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej
2.	Promocja pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej	MOPS COPOW Gmina	Organizowanie kampanii wizerunkowych	Zbudowanie pozytywnego wizerunku rodzin zastępczych w społecznościach lokalnych
3.	Promocja pieczy zastępczej	MOPS Gmina	Przeprowadzanie kampanii promocyjno – informacyjnych, rozdystrybuowanie materiałów promocyjnych	Pozyskanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe oraz pozyskanie nowych rodzin zastępczych zawodowych/rodzinnych domów dziecka
4.	Integracja środowisk rodzin zastępczych	MOPS Gmina	Organizowanie spotkań, festynów, pikników dla rodzin zastępczych	Przeciwdziałanie wykluczeniu rodzin zastępczych
5.	Rozwój współpracy z jednostkami pomocowymi w zakresie udzielania kompleksowej pomocy dzieciom	MOPS COPOW Gmina	Podjęcie wspólnych inicjatyw przez jednostki miejskie	Zwiększenie efektywności pomocy udzielanej dzieciom
6.	Nawiązywanie współpracy z fundacjami, stowarzyszeniami	MOPS COPOW	Korzystanie z dofinansowań oraz pomocy udzielanej przez darczyńców	Wsparcie dzieci, usamodzielnianych wychowanków oraz rodzin zastępczych
7.	Promowanie adopcji dzieci z uregulowaną sytuacją prawną	MOPS COPOW	Kampanie informacyjne; występowanie o wyrażenie zgody na adopcje zagraniczne	Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej na temat procedur adopcyjnych, adopcji zagranicznych

Cel strategiczny				
Wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej				
1.	Pomoc wychowankom pieczy zastępczej w realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	MOPS COPOW	Koordynacja realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	Skuteczne usamodzielnienie się wychowanków pieczy zastępczej
2.	Wsparcie i monitorowanie funkcjonowania mieszkania treningowego	MOPS Gmina CUSiW	Wsparcie pracownika socjalnego i psychologa	Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa oraz udzielanie niezbędnego wsparcia
3.	Udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych - przydział mieszkania z zasobów gminy	MOPS Gmina	Przydział mieszkania z zasobów gminy – wsparcie w trybie szczególnym zgodnie z obowiązującą Uchwałą Rady Miasta	Usamodzielnienie się wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej
4.	Organizowanie warsztatów, treningów mających na celu usamodzielnienie się życiowe i zawodowe pełnoletnich wychowanków	MOPS KIS COPOW Gmina CUSiW	Konsultacje z doradcą zawodowym; organizacja szkoleń, kursów i warsztatów	Wzrost samodzielności życiowej i zawodowej
5.	Wsparcie finansowe i rzeczowe	MOPS COPOW	Dla każdego wychowanka zgodnie z obowiązującymi przepisami	Zapewnienie odpowiedniego wsparcia
6.	Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego usamodzielniającym się wychowankom	MOPS KIS COPOW Gmina CUSiW	Kierowanie do specjalistycznego poradnictwa	Podniesienie samooceny pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, wykształcenie u nich umiejętności radzenia sobie ze stresem, lękiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów prawnych
7.	Realizacja projektów dofinansowanych z UE związanych z wyrównywaniem szans wchodzenia w dorosłe życie	MOPS KIS COPOW Gmina CUSiW	Udział w projektach zewnętrznych	Podniesienie aspiracji młodzieży opuszczającej rodziny zastępcze; nabycie umiejętności samodzielnego i odpowiedzialnego życia

X. Wskaźniki ewaluacji Programu

Wskaźnikami osiągnięcia planowanych celów szczegółowych będą:

1. Liczba pozyskanych kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe.
2. Liczba zawartych umów o pełnienie funkcji zawodowych rodzin zastępczych.
3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zawodowych i niezawodowych.
4. Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych.
5. Liczba dzieci, które przeszły pod opiekę rodzin adopcyjnych.
6. Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatorów.
7. Liczba pełnoletnich wychowanków korzystających ze wsparcia.

XI. Limity rodzin zastępczych zawodowych oraz plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Niektóre ze wskaźników ewaluacji dotyczą zmian ilościowych i będą przydatne do zobrazowania czy faktycznie występuje tendencja przekształcania się systemu opieki instytucjonalnej w kierunku opieki rodzinnej. Jednak z uwagi na fakt, iż polska piecza zastępcza charakteryzuje się długoterminowością, to kluczowymi wskaźnikami będą te, które wskazywać będą jakość sprawowanej opieki.

Zamierzeniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest ponadto rozwój pieczy zastępczej, polegający na utworzeniu w perspektywie lat 2025-2027 kolejnych nowych rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powiat opracowuje i realizuje program dotyczący rozwoju pieczy zastępczej, w którym określa coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych oraz opracowuje plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W okresie 2025-2027 planuje się podpisywanie umów w każdym roku.

Limit rodzin zastępczych na lata 2025 – 2027:

Podpisanie nowych umów na pełnienie funkcji:	2025 r.	2026 r.	2027 r.
Rodziny zastępczej zawodowej	6	6	6
Rodziny zastępczej pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	1	1
Rodzinnego domu dziecka	2	2	2

Deinstytucjonalizacja to proces przejścia od stałej opieki świadczonej w instytucjach do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności. Stworzenie warunków do powstawania nowych rodzinnych form pieczy zastępczej, w sytuacji braku możliwości sprawowania opieki nad dziećmi ze strony rodziców biologicznych, jest głównym celem miasta. Bardzo ważnym aspektem jest również synergia działań podmiotów realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie zwiększania szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego. Dlatego też miasto uwzględniła naczelną zasadę, że pierwszeństwo przed umieszczeniem dziecka w instytucjonalnych formach pieczy ma forma rodzinna. Cel pozyskania nowych osób gotowych do podjęcia się roli opiekunów zastępczych, szczególnie zawodowych, posiadających odpowiednie predyspozycje osobowościowe do wypełniania roli rodzica dla dzieci w różnym wieku jest priorytetowym działaniem.

Plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej obejmuje przede wszystkim realizację założeń określonych w Programie Wspierania Rodziny w Sosnowcu wraz z przyporządkowanymi kierunkami działań w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Są one spójne i zależne od siebie. Zadania, zaplanowane do realizacji w okresie programowania: wsparcie rodzin biologicznych w prawidłowej opiece i wychowaniu dzieci, powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, zwiększenie liczby rodzin zastępczych, pomoc osobom usamodzielnianym, ścisła i efektywna współpraca różnych instytucji zaangażowanych w pomoc dziecku i rodzinie. Nie można także pominąć znaczenia oddziaływań profilaktycznych, mających służyć zapobieganiu zachowaniom zagrażającym prawidłowemu funkcjonowaniu dziecka i rodziny, gdyż systematyczne podnoszenie świadomości i kompetencji rodzicielskich może w wielu przypadkach zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

Pamiętać również należy, aby w przypadkach, w których nie ma możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, zapewnić mu, możliwie jak najbardziej zbliżone do domu rodzinnego warunki życia w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Wszystkie te działania mają zmierzać do systematycznego zwiększania liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w stosunku do pieczy instytucjonalnej, jak również utrzymania na wymaganym poziomie standardów przez placówki opiekuńczo-wychowawcze, przy jednoczesnym rozwijaniu nowych form rodzinnej pieczy zastępczej.

Deinstytucjonalizację pieczy zastępczej muszą wspierać działania na rzecz profesjonalizacji „zawodu” rodzica zastępczego, tak aby można było zapewnić możliwość umieszczenia w rodzinnej pieczy zastępczej jak największej liczby dzieci. Jednakże trzeba zaznaczyć, że działania podejmowane przez miasto mogą zostać zauważalne dopiero na przestrzeni kolejnych lat, do tego czasu rozwój rodzinnej pieczy zastępczej powinien następować w korelacji z rozwojem instytucjonalnych form opieki zastępczej. Nie zmienia to faktu, że celem dalekosiężnym jest rozwinięcie rodzinnych form pieczy zastępczej do poziomu, który zmniejszy do minimum prawdopodobieństwo umieszczenia dziecka w pieczy instytucjonalnej.

XII. Źródła finansowania

1. Budżet miasta Sosnowca.
2. Dotacje programowe w ramach udziału w konkursach ofert.

XIII. Zakończenie

Program rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej w mieście Sosnowiec na lata 2025 – 2027, podobnie jak w latach poprzednich skupia się na tworzeniu warunków sprzyjających umacnianiu i rozwojowi lokalnego systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

Projektowane działania ukierunkowane zostały na rozwój rodzinnych form opieki, deinstytucjonalizację pieczy zastępczej z uwzględnieniem realnych możliwości, wynikających z konieczności zapewnienia opieki dzieciom oraz na tworzenie warunków najbardziej zbliżonych do rodzinnych, niezależnie od tego na jak długo dziecko trafia do opieki zastępczej.

Dużym osiągnięciem w zakresie deinstytucjonalizacji było uzyskanie w 2019 r. zezwolenia Wojewody Śląskiego na prowadzenie bardziej kameralnych (do 14 miejsc) Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Sosnowcu - zgodnie z obowiązującymi standardami opieki i wychowania. Działania w zakresie standaryzacji zostały pozytywnie ocenione przez Wojewodę w czasie kompleksowej kontroli miejskich Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w latach 2022 – 2023.

Planowane jest również podjęcie działań zmierzających do pozyskania środków na przeniesienie dotychczasowych Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych nr 9 i nr 10 mieszczących się przy ul. Koszalińskiej do nowych lokalizacji, zapewniających warunki jak najbardziej zbliżone do środowiska rodzinnego.

Miasto Sosnowiec w ramach procesów dezinstytucjonalizacji korzysta ze wsparcia projektów zewnętrznych. We wrześniu 2024 r. Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych rozpoczęło realizację projektu w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 pn. „Wsparcie dzieci i młodzieży z Placówek Opiekuńczo -Wychowawczych w Sosnowcu”. Będzie on realizowany przez Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Sosnowcu do 30.11.2027 r.

Od czerwca 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje projekt konkursowy „Trudny start, lepsza przyszłość”, (współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027), adresowany do młodzieży, w tym usamodzielnianych wychowanków. Projekt realizowany będzie do 31.05.2028 r.

Celem tych projektów jest rozwój usług społecznych wspierających wychowanków placówek oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy w osiągnięciu samodzielności oraz pomocy w procesie stabilizacji życiowej.

W 2024 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej złożył wniosek konkursowy na projekt współfinansowany w ramach Funduszy Europejskich dla Śląskiego 2021-2027 (Europejski Fundusz Społeczny+) dla Priorytetu: FESL.07.00-Fundusze Europejskie dla społeczeństwa dla Działania: FESL.07.07 - Wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej: „Budujemy Wasz dom od nowa”. We wniosku konkursowym zaplanowano różnorodne działania mające na celu wsparcie funkcjonujących rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających np. dogoterapię, hipoterapię, wyjścia oraz wyjazdy integracyjne. Złożono propozycję utworzenia mieszkania treningowego, a także adaptację mieszkania dla rodzinnego domu dziecka. We wniosku uwzględniono również wsparcie pracowników pieczy zastępczej dla których zaplanowano szereg szkoleń i warsztatów.

Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej często przejawiają różne problemy behawioralne, emocjonalne czy społeczne, wynikające z wcześniejszych doświadczeń. Dlatego też potrzebują dodatkowego wsparcia edukacyjnego, diagnostyki i leczenia specjalistycznego. W celu realizacji deinstytucjonalizacji na szczeblu wojewódzkim, powstały Regionalne Centra Wspierania Pieczy Zastępczej, które prowadzą specjalistyczne ośrodki wsparcia i kształcą oraz doskonałą kadrę i osoby realizujące zadania w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej. W 2024 r. przystąpiły do tego projektu sosnowieckie rodziny zastępcze i pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, dzięki czemu udzielono rodzinom zastępczym, osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka oraz pracownikom specjalistycznego wsparcia między innymi psychologicznego, szkoleniowego, informacyjnego.

Warto przy tym zaznaczyć, że województwo śląskie należy do regionów, w których skala funkcjonowania pieczy zastępczej jest najwyższa. Miasto Sosnowiec będzie wdrażało działania profilaktyczne i przejście od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej (tzw. deinstytucjonalizacja). Jako miasto, włączamy się w proces wprowadzania zmian systemowych. Zależy nam bowiem, by młodsze dzieci w ogóle nie trafiały pod opiekę placówek, a niezależnie od wieku i stanu zdrowia, te które już się w nich wychowują, miały szansę na przejście pod opiekę rodziców zastępczych. Dlatego tak duży nacisk kładziony będzie na pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych i podniesienie standardu opieki w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Szczególnym wsparciem chcemy objąć również pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej z uwagi na ich problemy rozwojowe związane z niedostosowaniem społecznym, problemami emocjonalnymi oraz niską zaradnością życiową. Usamodzielnieni wychowankowie zostali pozbawieni prawidłowych wzorców rodzinnych oraz społecznych, dlatego tak ważne jest wsparcie ich w uzyskaniu samodzielności.

Efektywne wdrażanie programu wymaga jednak ciągłej współpracy między wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w system pieczy zastępczej, w tym instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz społecznościami lokalnymi. Dzięki realizacji programu możliwe jest uzyskanie efektu synergii działań i osiągnięcie

długoterminowych celów, takich jak reintegracja dzieci z rodzicami biologicznymi, zwiększenie liczby rodzin zastępczych oraz rozwój nowoczesnych form wsparcia, które odpowiadają na współczesne wyzwania społeczne. Deinstytucjonalizacja to proces wymagający nie tylko odpowiednich narzędzi i zasobów, ale przede wszystkim zmiany podejścia, które stawia dobro dziecko na pierwszym miejscu.

Program jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę potrzeb i zmieniających się problemów społecznych, a także uwarunkowań prawnych określone w nim zadania mogą ulegać modyfikacji.